

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ АГРАРНОГО ВИШУ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ДІАЛОГУ КУЛЬТУР

Фоменко Т.М.

Сумський національний аграрний університет

Суми, Україна

taniafomenko75@gmail.com

Відповідно до сучасних вимог міжнародного ринку праці майбутні аграрії мають володіти не лише необхідними професійними компетенціями, але й бути здатними до збереження та примноження культурних цінностей суспільства, вміти вести конструктивний діалог із представниками інших культур, що можливе в процесі вивчення дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)».

На сучасному етапі навчання іноземних мов розглядається як створення умов для усвідомлення відмінностей у рідній та іншомовній культурах, виховання толерантного ставлення до представників інших народів. Навчання іншомовної комунікації передбачає не лише оволодіння іноземною мовою, але й формування особистості, здатної до міжкультурного спілкування, до успішної участі в діалозі культур. Саме за допомогою іноземних мов відбувається безпосередній чи опосередкований «діалог культур» – рідної та іноземної – що становить підґрунтя концепції іншомовної освіти.

Вчений Ю. Пассов визначає сучасний підхід до навчальної діяльності при вивченні іноземної мови як концепцію розвитку індивідуальності в діалозі культур. На його думку, діалог культур – це процес двосторонньої взаємодії представників різних культур, які мають власний менталітет. Метою цієї взаємодії є досягнення взаєморозуміння (розуміння позиції співрозмовника та її повага) [1, с. 51].

Збільшення кількості іноземних студентів в аграрних вишах підвищує актуальність проблеми взаємодії представників різних культур. Проте наявність мовного бар'єра, відмінності в традиціях і культурі часто ускладнюють процес

комунікації з іноземними студентами в навчальних, повсякденних і побутових ситуаціях. Ця проблема вимагає розвитку толерантності та емпатії, уміння швидко адаптуватися й володіти гнучкістю мислення, щоб успішно будувати комунікацію та здійснювати ефективну взаємодію. Зазначимо, що встановлення діалогу культур неможливе без толерантного ставлення до партнера по комунікації.

Головним принципом ставлення до інших людей дослідниця Н. Чернуха називає толерантність як інтеграційну якість успішної особистості, здатність людини розуміти та цінувати культури різних народів та епох. Саме діалог авторка розглядає дієвим способом становлення толерантності [4, с. 28 – 29]. Як зазначається, толерантність – це важливий компонент життєвої позиції особистості, яка має власні цінності та інтереси і з повагою ставиться до позицій і цінностей інших людей. Толерантна особистість відкрита до сприйняття інших культур, здатна запобігати конфліктам.

Формування толерантності здійснюється під впливом багатьох чинників. По-перше, вона включає в себе систему цінностей, поглядів, стереотипів, які ґрунтуються на визнанні принципу толерантності в соціокультурних стосунках; по-друге, уміння особистості приймати людей з іншою культурою, свідомістю, традиціями; психологічну готовність до взаємодії з представниками інших соціокультурних груп на основі терпимості, поваги, розуміння.

У міжкультурній комунікації наявність культури толерантності постає як можливість оцінити співрозмовника без упередження та вибудувати комунікативну поведінку так, щоб вона було сприйнята як прагнення встановити продуктивний міжкультурний діалог. Відповідно до поглядів науковців, при розвитку толерантності основоположним є діалогічний принцип, згідно з яким розвиток особистості й культури неможливий без визнання Іншого, переклички епох і діалогу культур [3]. Толерантність формується в процесі діалогу представників різноманітних культур і світоглядів при спільному пошуку вирішення значущих для них соціальних проблем.

Формування та розвиток здатності до діалогу культур у студентів повинно здійснюватися, на думку дослідників [2], на основі принципів взаємної поваги, терпимості до культурних розбіжностей та подоланню культурних бар'єрів, бачити у представниках іншої культури не лише те, чим ми відрізняємося, але і те, що нас об'єднує; змінювати оцінки в результаті осягнення іншої культури; відмовлятися від стереотипів; використовувати знання про іншу культуру для більш глибокого пізнання власної. Таке навчання сприяє усвідомленню своєї приналежності до певного етносу, так і до ознайомлення з традиціями і культурними особливостями представників іншої культури.

Вивчаючи іноземну мову та культуру, майбутні аграрії засвоюють систему цінностей іншої нації, здійснюють порівняльний аналіз, знаходять подібне й відмінне та вибудовують власну систему цінностей. Велику цінність для студентів мають також знання національного етикету, побуту, свят. Дбайливе ставлення до мови, національної історії, культури, традицій та обрядів є найважливішою умовою формування патріотичних якостей майбутніх аграріїв, а закріплені в національній культурі моральні установки, моделі поведінки визначають успішний розвиток особистості загалом. Осягаючи культурні реалії іншомовної країни в процесі вивчення іноземної мови, майбутні аграрії не лише долучаються до іншої культури, але й порівнюють дві культури – рідну та іншомовну, виходячи за межі культурної орієнтації, долучаються до рідної культури.

Вважаємо за необхідне в процесі вивчення дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» використовувати ефективні методи навчання, що сприяють пізнанню іншомовної культури, розвитку умінь порівнювати рідну та іншомовну культури, а саме *метод культурних капсул*. Зазначений метод полягає в короткому описі деяких аспектів іншомовної культури (наприклад, особливості проведення свят, традиції харчування, весільні обряди тощо) та подальшому порівнянні з культурними реаліями в рідній культурі. Наприклад, вивчаючи культурні пам'ятки Лондона, студенти паралельно порівнюють із культурними пам'ятками Києва, тобто вивчають культуру іншої країни зі співвідношенням

культури рідної країни, що сприяє більш продуктивному засвоєнню країнознавчої інформації.

Засвоєння інформації про факти іншомовної культури у вигляді автентичних матеріалів на порівняльно-зіставній основі, виділення відмінностей між культурами зумовлює активізацію попередніх знань і особистісного досвіду студентів. Робота з автентичним матеріалом може проводитися на таких зразках, як путівники визначними місцями іншомовної країни; рецепти приготування страв; статті з газет і журналів; листівки тощо. Питання інтерпретації культурних відмінностей є обов'язковим етапом обговорення. У результаті обговорення студенти усвідомлюють культурні відмінності в комунікативній поведінці людей. Такі завдання сприяють розвитку в студентів навичок виокремлювати необхідну країнознавчу інформацію, робити порівняльний аналіз фактів української культури з іншомовною.

Таким чином, використання методу культурних капсул сприяє підготовці майбутніх аграріїв до участі в міжкультурному діалозі.

Література

1. Пассов Е.И., Кузовлева Н.Е. Основы коммуникативной теории и технологии иноязычного образования: метод. пособ. для преподавателей русского языка как иностранного. Москва: Русский язык. Курсы, 2010. 568 с.
2. Радул С.Г. Концепція діалогу культур як теоретична основа формування міжкультурної компетентності вчителя іноземної мови. *Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Серія: «Філологічна»*. 2013. Вип. 33. С 305–308.
3. Солдатова Г.У., Нестик Т.А., Шайгерова Л.А. Принципы формирования толерантности и управления рисками ксенофобии. *Национальный психологический журнал*. 2011. № 2(6). С. 60–79.
4. Чернуха Н.М. До питань інтеграції в сучасній освіті. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2012. № 3. С. 27–31.